

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yeri

Tuba ÇENGELCİ

*Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü
tubacengerci@anadolu.edu.tr*

ÖZET

Bu araştırmanın amacı 4, 5, 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında somut olmayan kültürel mirasa ilişkin kazanım ve etkinlik örneklerini incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımına dayalı olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Bu doğrultuda programlarda yer alan kazanımlar ve etkinlik örneklerinde somut olmayan kültürel miras alanları ile ilgili öğeler (sözlü gelenekler ve anlatımlar; gösteri sanatları; toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler; el sanatları geleneği) incelenmiştir. Araştırma sonucunda somut olmayan kültürel mirasa ilişkin en fazla kazanım ve etkinlik örneğinin 7. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer aldığı belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca somut olmayan kültürel mirasa ilişkin kazanım ve etkinlik örneklerinin en fazla Kültür ve Miras öğrenme alanında, daha sonra Küresel Bağlantılar ile İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında yoğunlaştığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Bilgiler, Somut Olmayan Kültürel Miras.

Place of Intangible Cultural Heritage in Social Studies Education Program

ABSTRACT

The present study aimed at examining attainments and activity samples of the 4th, 5th, 6th, and 7th grade Social Studies Education Programs regarding intangible cultural heritage. Document analysis based on qualitative research method was used in the study. In this context, attainments and activity samples were examined in terms of intangible cultural heritage components such as oral traditions and expressions, performing arts, social practices, rituals and feasts, crafts tradition. At the end of the study, it was found out that 7th grade Social Studies Teaching Program has the highest number of acquisitions and activity samples regarding developing intangible cultural heritage awareness. Additionally, “Culture and Heritage” learning area had the highest ratio of attainments and activity samples. It was seen that, the second and third learning areas are “Global Connections”, and “People, Places, and Environments” which include the highest number of attainments and activity samples.

Key Words: Social Studies, Intangible Cultural Heritage.

GİRİŞ

Eğitim süreciyle kültür arasında karşılıklı ve işlevsel bir ilişki söz konusudur. Kültür, bir anlamda eğitim süreciyle kazanılan içeriği oluşturur. Bu nedenle eğitimsiz kültür ya da kültürsüz eğitim düşünülemez. Toplumların yaşam birikimini yansıtan kültürün temel özellik ve ilkeleri “öğrenilir olma”, “tarihi ve sürekli olma”, “toplumsal olma”, “ideal ya da idealleştirilmiş kurallar sistemi olma”, “değişme” ve “bütünleştirici olma” biçimindedir (Güvenç, 2004; Güvenç, 2005). Kültür her toplumsal olgu ve değer gibi dinamik bir yapıyla değişerek yenilenmektedir. Kültür varlıkları, insanlığın ve insanlığın yarattığı uygarlığın belleği, bilgi arşivleri olarak nitelendirilmektedir. Kültürel miras sonraki kuşaklara aktarılmadığında, geleceğe taşınmadığında “kültür” olma özelliğini yitirebilir. Bu nedenle kültür varlıklarının korunarak gelecek kuşaklara aktarılması önemi giderek artan bir konudur (Artun, 2005; Özdoğan, 2007; Kolaç, 2009). Toplumsal sürekliliğin sağlanmasında kültür önemli bir yere sahiptir. Toplumsal yaşamda formal ya da informal eğitim aracılığıyla kültür öğelerine ve değerlerine karşı duyarlılık geliştirilmesi gerekir.

Eğitim, bilim ve kültür alanlarında uluslararası düzeyde çalışmalar yapan önemli kurumlardan biri Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür

Kurumu (UNESCO)'dur. UNESCO tarafından yapılan sınıflamada kültürel miras somut ve somut olmayan kültürel miras biçiminde iki başlık altında incelenmektedir. Kültürel miras kapsamında korunması gereken somut öğeler de “taşınmaz kültür ve tabiat öğeleri” ve “taşınır somut kültürel miras” olarak ikiye ayrılmaktadır (Darçın Şahin, 2010). UNESCO somut kültürel mirasın korunması kadar somut olmayan kültürel mirasın yaşatılması konusunda da çalışmalar yapmaktadır. Somut olmayan kültür varlıklarının korunması konusunda önemli kilometre taşlarından biri UNESCO'nun 32. Genel Konferansında 17 Ekim 2003 tarihinde kabul edilen ve 20 Nisan 2006 tarihinde yürürlüğe giren Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'dir (Oğuz, 2008). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, somut olmayan kültürel miras alanlarını dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar; gösteri sanatları; toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler; doğa ve evrenle ilgili uygulamalar; el sanatları geleneği biçiminde tanımlamaktadır. Sözleşme, bu alanlarda yer alan mirasın araştırılmasını, derlenmesini, arşiv ve dokümantasyon merkezlerinin oluşturulmasını, müzelerinin kurulmasını, öğretim kurumlarında ders olarak okutulmasını temel amaçlar ve eylem planları arasında görmektedir. Sözleşme, TBMM'nin 19.01.2006 tarihli oturumunda oy birliği ile kabul edilmiş ve Türkiye sözleşmeye taraf olmuştur (Oğuz vd., 2005).

İlköğretim kültürel farkındalığın yaratılmasında ve kültürel miras eğitimi verilmesinde önemli bir eğitim basamağıdır. Kültürel miras eğitiminde öğrencilerin tarihin ve kültürün temel kavramlarını ve ilkelerini kavramaları amaçlanmaktadır (Çulha Özbaş, 2009). Kültürel miras eğitiminde somut kültürel mirasın öğretilmesi kadar somut olmayan kültürel mirasın öğretilmesine de yer verilmesi önem taşımaktadır. İlköğretimde somut olmayan kültürel miras eğitimine katkı sağlayacak derslerden biri de Sosyal Bilgiler dersidir.

Sosyal Bilgiler, Sosyal ve Beşeri Bilimlerden aldığı içeriği disiplinlerarası bir yaklaşımla bütünleştirerek kullanan, değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir öğretim programıdır (Öztürk, 2009). İlköğretim çağındaki çocukların toplumsal yaşam için gereksinim duyduğu değer, tutum ve davranışlarla vatandaşlık bilgisi ile ilgili temel konular özellikle Sosyal Bilgiler dersinde ele alınmaktadır (Safran, 2008). Sosyal Bilgiler dersinin vatandaşlık eğitimine katkısında vurgulanması gereken en önemli nokta vatandaşlık eğitiminin küresel boyutudur. Bireyler artık giderek küreselleşen bir ortamda yetişmektedirler. Bunun sonucu olarak

toplumsal kültür küresel etmenlerden etkilenmekte, o etmenlerle biçimlenmektedir (Yaşar, 2008).

Sosyal Bilgiler dersi değişen dünya koşullarına uyum sağlayacak etkili vatandaş yetiştirme amacı ile birlikte öğrencilere içinde yaşadıkları toplumun kültürü konusunda da bilgi ve deneyim sağlamaktadır. Sosyal Bilgiler dersinde kültürden yararlanma Sosyal Bilgilerin bireyin toplumsallaşmasını sağlayarak çevreye uyumunu kolaylaştırma, düşünme becerilerini, sevgi, saygı, hoşgörü gibi değerleri kazandırma amaçlarına ulaşmasını kolaylaştırmaktadır (Deveci, 2009). ABD’nde Sosyal Bilgiler eğitime yön veren çalışmalar yapan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi’ne (NCSS) göre Sosyal Bilgiler Programı kültür ve kültürel farklılıkları içeren çalışmalar konusunda öğrencilere deneyim sağlamalıdır (NCSS, 2002). Sosyal Bilgiler programındaki eski uygarlıklara ilişkin konular, özel gün ve kutlamalarla ilgili konular kültüre ilişkin öğrenmelere olanak sağlamaktadır (Soldier, 2002).

Türkiye’de 2004 Sosyal Bilgiler Eğitimi Programında kültür konularıyla ilgili içerik özellikle “Kültür ve Miras” öğrenme alanında verilmektedir. Bu öğrenme alanında öğrencilerin Türk kültürünü oluşturan temel öğeleri tanıması, ulusal bilincin oluşmasını sağlayan kültürün korunması ve geliştirilmesi gerektiğini benimsemesi amaçlanmaktadır. Öğrenciler, bu öğrenme alanında kültürel öğelerin, bir toplumu diğer toplumlardan ayıran özellikler olduğunu kavrayarak diğer taraftan yerelden ulusala ve ulusaldan evrensele uzanan boyutta dünya kültürel mirasının renklenmesine ve enginleşmesine katkı sağladıklarını kavrayacaklardır (MEB, 2009).

Alanyazına bakıldığında somut olmayan kültürel mirasın öğretiminde Sosyal Bilgiler dersinin yerini ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Somut olmayan kültürel mirasla ilgili belli başlı çalışmalar incelenerek, Sosyal Bilgiler dersinde somut olmayan kültürel miras alanlarına yönelik yapılan çalışmalar ele alınmıştır. Çankaya (2006), alanyazın taraması biçiminde gerçekleştirdiği çalışmasında somut olmayan kültürel mirasın müzecilik bağlamında korunmasına ilişkin olarak ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşların çalışmalarını incelemiştir. Darçın Şahin (2010) halk kütüphanelerinin somut olmayan yerel kültür mirasının toplanması, düzenlenmesi, korunması ve geleceğe aktarılması rolünü ele alan bir çalışma yapmıştır.

Somut olmayan kültürel miras kapsamında sözlü gelenekler ve anlatımlar ile gösteri sanatları yer almaktadır. Bu kapsamda değerlendirilebilecek kültürel değerlerden biri Karagöz ve Hacivat’ın ana

karakter olarak yer aldığı gölge oyunlarıdır. Uzun (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin Karagöz ve Hacivat'ı tanımadıkları, velilerin bu kahramanların adlarını duymakla birlikte ayrıntılı bilgiye sahip olmadıkları, öğretmenlerin ise konuya çok fazla duyarlılık göstermedikleri belirlenmiştir. Gölge oyunları gibi geleneksel çocuk oyunları da kültürel miras eğitimi kapsamında yeterince ele alınmamaktadır. Oğuz (2009) 1950'li yıllardan günümüze kadar çekilmiş 40 sinema filminde çocuk oyunlarının yerini belirleme amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasında, eski filmlerde geleneksel Türk çocuk oyunlarına zengin örnekleriyle daha fazla yer verildiği, bu oranın günümüze doğru geldikçe düştüğü sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmaların sonuçlarına dayalı olarak somut olmayan kültürel mirasa yönelik duyarlılığın azaldığı söylenebilir.

Somut olmayan kültürel mirasın aktarımında sözlü tarih önemli bir yöntemdir. Çengelci ve Selanik Ay (2009) Sosyal Bilgiler dersinde kültürün öğretiminde sözlü tarih kullanımı konusunda ilköğretim öğrencilerinin görüşlerini belirlemeye yönelik bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada bir ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinden toplumun kültürel mirasını sözlü tarihi kullanarak araştırmaları istenmiştir. Öğrenciler aileleri ve toplumdaki yaşlı insanlarla görüşmeler yaparak bulgularını sınıfla paylaşmışlardır. Öğrenciler kültürün öğretiminde sözlü tarih kullanımına ilişkin olarak sözlü tarihin eğlenceli bir yöntem olduğunu, uygulama sırasında duygulandıklarını, kültürel değerleri daha iyi anladıklarını, kendilerini gazeteci gibi hissettiklerini belirtmişlerdir.

Deveci (2009) öğretmen adaylarının bakış açısına göre Sosyal Bilgiler dersi ile kültür arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalıştığı araştırmasında öğretmen adaylarının hazırladığı kültür portfolyolarını incelemiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının kendi kültürlerini tanımlarken en çok yemeklerden söz ettikleri belirlenmiştir. Evlenme ve sünnet düğünleri, buldukları yerin geçim kaynakları ile ilgili unsurlar, halk oyunları, halk müzikleri ve ozanları öğretmen adaylarının kültürlerini açıklamada kullandıkları diğer öğelerdir.

Gülüm ve Ulusoy (2007) Sosyal Bilgiler öğretiminde halk türkülerinin öğretim aracı olarak etkililiğini belirlemek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın sonucunda deney grubundaki öğrencilerin türkü sözlerinden hareketle göçlerin neden ve sonuçları hakkında kültürel, sosyal, coğrafi ve ekonomik özellikleri daha iyi anladıkları ve açıkladıkları görülmüştür. Bölücek (2008) araştırmasında Sosyal Bilgiler öğretiminde türkülerden yararlanmanın akademik başarı üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucuna göre türkülerle öğretim yapılan deney

grubu öğrencilerinin, geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerine göre akademik başarılarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sosyal Bilgiler eğitimi alanında kültürle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında öğretmen adaylarının kültür ile Sosyal Bilgileri ilişkilendirmeleri, Sosyal Bilgiler dersinde sözlü tarih kullanılarak kültür konularının araştırılması ve Sosyal Bilgiler dersinde türkülerden yararlanılması konularına odaklanıldığı görülmektedir. Sosyal Bilgiler dersi öğrencilere içinde yaşadıkları toplumu, çevreyi ve dünyayı tanıtırken kültür konusunu da ele almaktadır. Bu nedenle korunması ve aktarılması özen gerektiren somut olmayan kültürel mirasın öğretilmesinde Sosyal Bilgiler dersinin yeri belirlenmelidir. Bu araştırma somut olmayan kültürel miras öğretimi bağlamında Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımlar ve örnek etkinliklerin incelenmesi gereksiniminden kaynaklanmıştır.

Buradan hareketle araştırmanın temel amacı 4, 5, 6 ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları'nda yer alan kazanımları ve etkinlik örneklerini somut olmayan kültürel miras bakımından incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında somut olmayan kültürel miras ile ilgili olarak;

1. Kazanımlara ne düzeyde yer verilmiştir?
2. Etkinlik örneklerine ne düzeyde yer verilmiştir?
3. Kazanımların öğrenme alanlarına göre dağılımı nasıldır?
4. Etkinlik örneklerinin öğrenme alanlarına göre dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yaklaşımına dayalı olarak “doküman incelemesi” kullanılmıştır. Araştırmada veri kaynağı olarak uygulanmakta olan İlköğretim 4, 5, 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları (MEB, 2009) temel alınmıştır. Araştırmacı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında yer alan kazanımları ve etkinlik örneklerini somut olmayan kültürel miras bakımından incelemiş, somut olmayan kültürel mirasa yönelik kazanım ve etkinlik örneklerinin öğrenme alanlarına göre dağılımını ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırmanın güvenilirlik çalışması için bir başka uzmandan programlarda yer alan kazanımları ve etkinlik örneklerini somut

olmayan kültürel miras bakımından değerlendirmesi istenmiştir. Araştırmacı ve alan uzmanı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarını incelerken belirlenen kazanım ve etkinlik örneklerinin somut olmayan kültürel miras alanları ile (sözlü gelenekler ve anlatımlar; gösteri sanatları; toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler; doğa ve evrenle ilgili uygulamalar; el sanatları geleneği) ilgili olmasına özen göstermişlerdir. Kazanım ve etkinlik örneklerinde somut olmayan kültürel miras alanlarıyla ilgili en az bir ögenin olmasını temel ölçüt olarak almışlardır. Bu işlemde sonra araştırmacı ve uzman programlarda belirledikleri somut olmayan kültürel mirasla ilgili kazanımları ve etkinlik örneklerini karşılaştırmışlardır. Araştırmanın güvenilirliğini gerçekleştirmek amacıyla, “Görüş Birliği” ve “Görüş Ayrılığı” olan kazanımlar ve etkinlik örnekleri belirlenmiştir. Bu kapsamda Miles ve Huberman’ın (1994) belirttiği formül kullanılmış, yapılan hesaplama sonucunda $p = 0,88$ değeri bulunarak araştırma güvenilir kabul edilmiştir. Veriler tablolarda frekans ve yüzde biçiminde sunulmuş, programlardaki örneklerden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma bulguları, araştırma amaçlarındaki sıraya uygun olarak alt başlıklar biçiminde sunulmuştur. Tablolarda Sosyal Bilgiler Öğretim Programında somut olmayan kültürel mirasa ilişkin kazanım ve etkinlik örnekleri sayı ve oran olarak verilmiş, programdaki kazanım ve etkinliklerden doğrudan alıntılar yapılarak örneklendirilmiştir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Somut Olmayan Kültürel Mirasla İlgili Kazanımlar

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında, 4. sınıftan 7. sınıf düzeyine somut olmayan kültürel mirasa yönelik olan kazanımlar belirlenerek Tablo 1’de gösterilmiştir. Tablo 1’de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında somut olmayan kültürel mirasa yönelik kazanım sayısı 4, 5 ve 6. sınıflarda sekizdir. 7. sınıfta kazanım sayısı 11’e ulaşmaktadır. Somut olmayan kültürel mirasla ilgili kazanımların toplam kazanımlara oranına bakıldığında en yüksek oranın yine 7. sınıf düzeyinde olduğu görülmektedir. 7. sınıf programında yer alan kazanımların %28’i somut olmayan kültürel mirasla ilgilidir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programına genel olarak bakıldığında kazanımların %20’sinin somut olmayan kültürel mirasla ilişkili olduğu söylenebilir.

Tablo 1: Somut Olmayan Kültürel Miras ile İlgili Kazanımların Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Sınıflar	Sınıf Düzeylerine Göre Toplam Kazanım (f)	Somut Olmayan Kültürel Mirasa İlişkin Kazanım Sayıları ve Oranları	
		(f)	(%)
4. Sınıf	46	8	17,3
5. Sınıf	47	8	17,0
6. Sınıf	43	8	18,6
7. Sınıf	39	11	28,2
Toplam	175	35	20

Tablo 1’de görüldüğü gibi 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 11 kazanım somut olmayan kültürel mirasla ilgili bulunmuştur. Bu kazanımlara örnek olarak “Seyahatnamelerden hareketle Türk kültürüne ait unsurları örneklendirir” kazanımı verilebilir. 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında sekiz kazanım somut olmayan kültürel mirasla ilgili bulunmuştur. “Sözlü tarih yöntemi kullanarak ve nesnelere dayanarak aile tarihi oluşturur” ile “Kültür öğelerinin geçmişten bugüne değişerek taşındığına ilişkin yakın çevresinden kanıtlar gösterir.” kazanımları bunlara örnek olarak verilebilir. Bu kazanımlar yoluyla öğrencilerin farklı çalışmalarla somut olmayan kültürel miras konusunda incelemeler yapmaları amaçlanmaktadır. 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında da sekiz kazanımda somut olmayan kültürel mirasa yer verilmektedir. Bu kazanımlara örnek olarak “Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir” kazanımından söz edilebilir. 6. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına bakıldığında sekiz kazanımın somut olmayan kültürel mirasla ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu kazanımlar arasında “Örnek incelemeler yoluyla kutlama ve törenlerimizdeki uygulamaların kültürümüzü oluşturan unsurlarla ilişkisini değişim ve süreklilik açısından değerlendirir” kazanımı yer almaktadır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Somut Olmayan Kültürel Mirasla İlgili Etkinlik Örnekleri

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında, kazanımların öğrencilere nasıl kazandırılacağı konusunda etkinlik örneklerine yer verilmiş, her bir kazanıma ilişkin örnek etkinlik ya da etkinlikler sıralanmıştır (MEB, 2009). Araştırma kapsamında somut olmayan kültürel mirasla ilişkin etkinlik örneklerinin sınıf düzeylerine ve öğrenme alanlarına göre dağılımı da incelenmiştir. Tablo 2’de somut olmayan kültürel miras ile

ilgili etkinlik örneklerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan toplam etkinlik sayılarına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 2: Somut Olmayan Kültürel Miras ile İlgili Etkinlik Örneklerinin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Sınıflar	Sınıf Düzeylerine Göre Toplam Etkinlik Örneği (f)	Somut Olmayan Kültürel Mirasa İlişkin Etkinlik Örneği Sayıları ve Oranları	
		(f)	(%)
4. Sınıf	64	16	25
5. Sınıf	55	9	16,3
6. Sınıf	57	15	26,3
7. Sınıf	61	19	31,1
Toplam	237	59	25

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında somut olmayan kültürel mirasa ilişkin etkinlik sayısı incelendiğinde 237 etkinlikten 59'unun, yaklaşık %25'inin somut olmayan kültürel mirasla ilişkili olduğu söylenebilir. Somut olmayan kültürel mirasa ilişkin en fazla etkinlik örneğinin kazanım sayısında olduğu gibi 7. sınıfta olduğu göze çarpmaktadır. 7. sınıf programında somut olmayan kültürel mirasa ilişkin 19 etkinlik örneği bulunmaktadır. 7. sınıf programında somut olmayan kültürel mirasa ilişkin olarak yer verilen etkinlikler arasında ise geçmişte ve günümüzdeki vakıfların kuruluş amacı açısından incelendiği "Vakıflarımız" etkinliği göze çarpmaktadır. 7. sınıftan sonra somut olmayan kültürel mirasa yönelik en fazla etkinlik örneğinin 4. sınıf düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu etkinliklere örnek olarak öğrencilerden, büyüklerinin çocukluk dönemine ait oyunları ve oyuncakları ile ilgili sözlü tarih çalışması yapmalarının istendiği "Onlar da Çocuktuk" etkinliği verilebilir. Somut olmayan kültürel mirasa yönelik 15 kazanımın yer aldığı 6. sınıf programında "Destan ve Yazıtlara Göre Uygurlar" etkinliğinde Uygur dönemi yazıt ve destanlarının incelenerek dönemin Türk kültürünün özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunulması amaçlanmaktadır. Somut olmayan kültürel mirasa ilişkin en az etkinlik örneğinin 5. sınıf düzeyinde olduğu görülmüştür. 5. sınıf programında önerilen dokuz etkinlik somut olmayan kültürel mirasla ilgili bulunmuştur. Bu etkinliklere örnek olarak yaşanan bölgede sıkça görülen bir afet ile ilgili sözlü tarih çalışması yapılmasını öngören "Geçmişten Günümüze" etkinliği gösterilebilir.

Somut Olmayan Kültürel Mirasla İlgili Kazanımların Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Tablo 3'te somut olmayan kültürel mirasa ilişkin kazanımların Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda öğrenme alanlarına göre dağılımı verilmiştir. Somut olmayan kültürel mirasa ilişkin en fazla kazanıma Kültür ve Miras öğrenme alanında yer verildiği görülmektedir. Kültür ve Miras öğrenme alanında yer alan 29 kazanımdan 21'i somut olmayan kültürel mirasla ilişkilidir. Söz konusu kazanımların sınıf düzeylerine dağılımına bakıldığında ise 4 ve 5. sınıf programlarında Kültür ve Miras öğrenme alanında yer alan kazanımların %83,3'ünün somut olmayan kültürel mirasa yönelik olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Somut Olmayan Kültürel Miras ile İlgili Kazanımların Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Öğrenme Alanı	4. Sınıf		5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		ÖĞRENME ALANI TOPLAMI	
	Toplam Kazanım	Somut Olmayan Kültürel Miras İlişkin Kazanım	Toplam Kazanım	Somut Olmayan Kültürel Miras İlişkin Kazanım	Toplam Kazanım	Somut Olmayan Kültürel Miras İlişkin Kazanım	Toplam Kazanım	Somut Olmayan Kültürel Miras İlişkin Kazanım	Toplam Kazanım	Somut Olmayan Kültürel Miras İlişkin Kazanım
	f	f	f	f	f	F	f	f	f	f
Birey ve Toplum	6	-	4	-	6	-	6	-	22	-
Kültür ve Miras	6	5	6	5	9	6	8	5	29	21
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	8	1	8	1	7	1	5	1	27	4
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	7	-	7	-	6	-	6	2	26	2
Bilim, Teknoloji ve Toplum	6	1	6	-	5	-	5	2	22	3
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	5	-	5	-	-	-	-	-	10	-
Güç, Yönetim ve Toplum	4	-	5	1	5	-	5	-	19	1
Küresel Bağlantılar	4	1	6	1	5	1	4	1	19	4
SINIF TOPLAMI	46	8	47	8	43	8	39	11	174	35

4. sınıf düzeyinde Kültür ve Miras öğrenme alanında yer alan kazanımlara örnek olarak “Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri fark eder” ile “Tarihte Türklerin yaygın olarak oynadığı oyunlardan

günümüzde de devam edenlere örnek verir” kazanımları verilebilir. 5. sınıf düzeyindeki kazanımlara örnek olarak ise “Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar” kazanımı gösterilebilir. Kültür ve Miras öğrenme alanından sonra somut olmayan kültürel mirasa ilişkin en fazla kazanıma Küresel Bağlantılar öğrenme alanında yer verildiği görülmektedir. Küresel Bağlantılar öğrenme alanında yer alan 19 kazanımdan dördü, diğer bir deyişle %21,05’i somut olmayan kültürel mirasla ilişkilidir. Bu dört kazanımın da 4, 5, 6 ve 7. sınıf düzeyinde birer kazanım olmak üzere eşit biçimde dağıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu kazanımlar arasında “Toplumlar arasında ortak kutlanan özel günlere örnekler verir” kazanımı göze çarpmaktadır. Somut olmayan kültürel mirasa yönelik kazanımlara küresel bağlantılar alanında yer verilmesinin Sosyal Bilgiler dersinin dünya vatandaşı yetiştirme rolü ile tutarlılık gösterdiği söylenebilir. Öğrencilerin yerel, ulusal ve evrensel düzeyde kültürün somut olmayan öğeleri ile ilgili çalışmalar yapması desteklenmektedir. Somut olmayan kültürel mirasla ilgili olarak öne çıkan bir diğer öğrenme alanı İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanıdır. Bu öğrenme alanındaki 27 kazanımdan dördü, diğer bir deyişle %14,8’i somut olmayan kültürel mirasla ilgili bulunmuştur. Bu dört kazanım sınıf düzeylerine eşit dağılmıştır. İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında yer alan kazanımlara örnek olarak 6. sınıf programında yer alan “Anadolu ve Mezopotamya’da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder” kazanımı verilebilir. İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanından sonra somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalık geliştirmeye yönelik olarak kazanımların en yoğun olduğu öğrenme alanları sırasıyla Bilim, Teknoloji ve Toplum; Üretim, Dağıtım ve Tüketim ile Güç, Yönetim ve Toplum biçiminde sıralanmaktadır. Birey ve Toplum öğrenme alanı ile Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler öğrenme alanlarında somut olmayan kültürel mirasla ilgili hiç kazanıma rastlanmamıştır.

Somut Olmayan Kültürel Mirasla İlgili Etkinlik Örneklerinin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Somut olmayan kültürel mirasla ilgili etkinlik örneklerinin öğrenme alanlarına göre dağılımı Tablo 4’te görülmektedir. Tabloda görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında somut olmayan kültürel mirasa ilişkin en fazla etkinlik örneği Kültür ve Miras öğrenme alanında bulunmaktadır. Kültür ve Miras öğrenme alanında yer verilen 45 örnek etkinlikten 33’ünün, diğer bir deyişle %73,33’ünün somut olmayan kültürel mirasa ilişkin olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4: Somut Olmayan Kültürel Miras ile İlgili Etkinlik Örneklerinin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Öğrenme Alanı	4. Sınıf		5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		ÖĞRENME ALANI TOPLAM	
	Toplam Etkinlik	Somut Olmayan Kültürel Mirasa İlişkin Etkinlik	Toplam Etkinlik	Somut Olmayan Kültürel Mirasa İlişkin Etkinlik	Toplam Etkinlik	Somut Olmayan Kültürel Mirasa İlişkin Etkinlik	Toplam Etkinlik	Somut Olmayan Kültürel Mirasa İlişkin Etkinlik	Toplam Etkinlik	Somut Olmayan Kültürel Mirasa İlişkin Etkinlik
	f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
Birey ve Toplum	9	1	5	0	7	0	7	0	28	1
Kültür ve Miras	10	9	8	5	13	10	14	9	45	33
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	9	1	10	2	9	3	8	2	36	8
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	9	1	5	0	9	1	8	2	31	4
Bilim, Teknoloji ve Toplum	8	0	7	0	6	0	5	3	26	3
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	6	1	7	0	-	-	-	-	13	1
Güç, Yönetim ve Toplum	7	2	8	2	7	0	9	0	31	4
Küresel Bağlantılar	6	1	5	0	6	1	10	3	27	5
SINIF TOPLAMI	64	16	55	9	57	15	61	19	237	59

Sınıf düzeylerine göre bakıldığında 4. sınıfta Kültür ve Miras öğrenme alanında yer alan 10 etkinlik örneğinden dokuzunun, %90'ının somut olmayan kültürel mirasa yönelik olduğu söylenebilir. Bu etkinlik örnekleri arasında öğrencilerin, aile büyüklerinin çocukluk dönemlerinde Cumhuriyet Bayramı'nı araştırmaya yönelik sözlü tarih çalışması yapmalarını öngören "Bir Zamanlar" adlı etkinlik örneği dikkat çekmektedir. 6. sınıf programında Kültür ve Miras öğrenme alanında yer alan 13 etkinlik örneğinden 10'u, %76,9'u somut olmayan kültürel mirasa yöneliktir. Bu etkinlik örnekleri arasında düğün ve bayram kutlamalarındaki kültürel öğelerin değişim ve süreklilik açısından incelendiği "Geçmişin İzleri" etkinliği göze çarpmaktadır. 5. sınıf düzeyinde Kültür ve Miras öğrenme alanında yer alan sekiz etkinlikten beşinin somut olmayan kültürel mirası ele aldığını söylemek olanaklıdır. Bu oran da %62,5'e denk gelmektedir. Bu etkinliklere örnek olarak okuma etkinlikleriyle, seçilen hikâye, masal, efsane

ya da destanlardaki kültürel izler fark edilmesini amaçlayan “Hikâye Okuma Bayramı” etkinliği verilebilir. 7. sınıf programında yer alan 14 etkinlik örneğinden dokuz tanesinin, %64,2’sinin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin olduğu söylenebilir. Bu etkinliklere örnek olarak çeşitli dönemlere ait seyahatnamelerden alınmış metinler üzerinde inceleme yapılmasını amaçlayan “Seyahatların Gözüyle” etkinliği verilebilir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Kültür ve Miras öğrenme alanından sonra somut olmayan kültürel mirasa konusunda en fazla etkinlik örneğine İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında yer alan 36 etkinlik örneğinden sekizi, %22,2’si somut olmayan kültürel miras ile ilişkili bulunmuştur. İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanındaki etkinliklere örnek olarak Aşık Veysel’e ait Kızılırmak Türküsü’nün doğal afet bilgisi çerçevesinde incelenmesini amaçlayan “Kızılırmak Türküsü” etkinliği verilebilir. Somut olmayan kültürel miras konusundaki etkinlik örneklerinde öne çıkan bir diğer öğrenme alanı Küresel Bağlantılar öğrenme alanıdır. Bu öğrenme alanındaki 27 etkinlikten beşi, %18,5’i somut olmayan kültürel mirasla ilgilidir. Bu etkinlik örnekleri arasında ortak miras değerlerin korunması ile ilgili proje çalışması yapılmasını içeren “Birlikte Koruyalım” etkinliği göze çarpmaktadır.

Kültür ve Miras, İnsanlar Yerler ve Çevreler ile Küresel Bağlantılar öğrenme alanlarından sonra somut olmayan kültürel mirasa ilişkin etkinlik örneklerine sırasıyla Güç, Yönetim ve Toplum, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler Birey ve Toplum öğrenme alanlarında yer verildiği görülmektedir. Birey ve Toplum öğrenme alanı ile Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler öğrenme alanlarında somut olmayan kültürel mirasla ilgili hiç kazanıma rastlanmamış olmasına karşın somut olmayan kültürel mirasla ilgili birer etkinlik örneğine yer verildiği göze çarpmıştır. Birey ve Toplum öğrenme alanındaki etkinlik örneği Mevlana’nın hoşgörü anlayışını içeren metinlerin incelendiği “Mevlana’dan Hoşgörü Hikâyeleri” biçimindedir. Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler öğrenme alanında somut olmayan kültürel mirasa ilişkin etkinlik örneği ise toplumsal duyarlılığı sağlama ve katılımcı birey olmayı cesaretlendirme amacıyla, birçok kişinin yaşamını etkilemiş, önemli başarılar elde etmiş insanlar ile ilgili araştırma yapılmasını öngörülmesi “İlk Adımı Atanlar” etkinliğidir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Sosyal Bilgiler dersi ilköğretim düzeyinde öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri ve değerleri kazandırırken toplumun kültürel mirası konusunda da farkındalık geliştirmelerine katkı sağlar. Toplumun kültürel birikiminde önemli yeri olan somut olmayan kültürel mirasın öğrencilere tanıtılmasında Sosyal Bilgiler dersi rol oynamaktadır. İlköğretim 4, 5, 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programları'nda somut olmayan kültürel mirasın yerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada programlarda somut olmayan kültürel mirası vurgulayan kazanımlar ve etkinlik örnekleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda somut olmayan kültürel mirasa yönelik daha fazla kazanımın 7. sınıf programında yer aldığı ortaya çıkmıştır. Somut olmayan kültürel mirasla ilişkili kazanımların toplam kazanım sayısına oranına bakıldığında kazanımların %20'sinin somut olmayan kültürel mirasla ilişkili olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler Öğretim Programının öğrencilerin gelişim düzeyine uygun biçimde somut olmayan kültürel mirasın öğretimine katkı sağlamayı amaçladığı söylenebilir. Araştırmada ele alınan bir diğer boyut programlarda somut olmayan kültürel mirasa ilişkin etkinliklere genel etkinlik örnekleri içinde ne düzeyde yer verildiğidir. Programlarda öğretmenlere rehberlik etmesi amacıyla önerilen 237 etkinlik örneğinden yaklaşık %25'i somut olmayan kültürel mirasla ilişkili bulunmuştur. Kazanım sayılarında olduğu gibi etkinlik sayısının da en yüksek oranda 7. sınıf programında yer aldığı görülmüştür. Programlarda somut olmayan kültürel mirasla ilgili kazanımlara paralel olarak örnek etkinliklere yer verildiği söylenebilir.

Araştırma sonuçları Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında somut olmayan kültürel mirasa ilişkin kazanım ve etkinlik örneklerine yer verildiğini göstermektedir. Bıyıklı (2010) Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1974-2009 yılları arasında basılmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarını kültürel miras öğelerinin sunumu bakımından incelediği çalışmasında, kültürel miras öğelerinin, özellikle de tarihi ve arkeolojik yapıların, Sosyal Bilgiler ders kitaplarının vazgeçilmez unsurları olduğunu belirlemiştir. Bıyıklı'nın (2010) çalışması ve bu araştırmadan elde edilen sonuçlar bağlamında Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ve ders kitaplarının kültürel miras öğelerinin tanıtılmasına hizmet ettiği söylenebilir.

Somut olmayan kültürel miras ile ilgili kazanımların Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında sınıf düzeylerine ve öğrenme alanlarına göre dağılımına bakıldığında en fazla kazanıma Kültür ve Miras öğrenme alanında yer verildiği göze çarpmaktadır. İçeriği nedeniyle Kültür ve Miras öğrenme alanının somut olmayan kültürel mirasa ilişkin kazanım ve

etkinliklere yer vermesinin doğal olduğu düşünülebilir. Kültür ve Miras öğrenme alanının ardından somut olmayan kültürel mirasa ilişkin en fazla kazanıma Küresel Bağlantılar öğrenme alanında rastlanmıştır. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersinde somut olmayan kültürel miras konusunda evrensel bakış açısına da yer verdiği söylenebilir. Somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalık geliştirmeye yönelik olarak kazanımların en yoğun olduğu diğer bir öğrenme alanı İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanıdır. İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanından sonra somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalık geliştirmeye yönelik olarak kazanımların en yoğun olduğu diğer öğrenme alanları Bilim, Teknoloji ve Toplum; Üretim, Dağıtım ve Tüketim ile Güç, Yönetim ve Toplum biçimindedir. Birey ve Toplum öğrenme alanı ile Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler öğrenme alanlarında somut olmayan kültürel mirasla ilgili hiç kazanıma rastlanmamıştır.

Araştırmada somut olmayan kültürel miras ile ilgili etkinlik örneklerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında sınıf düzeylerine ve öğrenme alanlarına göre dağılımı incelenmiştir. Kazanımların dağılımına paralel olarak somut olmayan kültürel mirasa ilişkin en fazla etkinlik örneğinin Kültür ve Miras öğrenme alanında olduğu belirlenmiştir. Bu Kültür ve Miras öğrenme alanının somut olmayan kültürel mirasın öğretimine en fazla hizmet eden öğrenme alanı olduğu söylenebilir. Kültür ve Miras öğrenme alanı içeriği gereği somut olmayan kültürel mirasla ilgili kazanım ve örnek etkinliklerin ele alınmasına en elverişli öğrenme alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Kültür ve Miras öğrenme alanından sonra somut olmayan kültürel mirasa ilişkin en fazla etkinlik örneğine İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Somut olmayan kültürel mirasa ilişkin etkinlik örneklerinde de Küresel Bağlantılar öğrenme alanı dikkat çekmektedir. Kültür ve Miras, İnsanlar Yerler ve Çevreler ile Küresel Bağlantılar öğrenme alanlarından sonra somut olmayan kültürel mirasa ilişkin etkinlik örneklerine sırasıyla Güç, Yönetim ve Toplum, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler Birey ve Toplum öğrenme alanlarında yer verilmiştir. Birey ve Toplum öğrenme alanı ile Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler öğrenme alanlarında somut olmayan kültürel mirasla ilgili hiç kazanım yer almamasına karşın birer etkinlik örneği verildiği belirlenmiştir.

Alanyazına bakıldığında Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerde somut kültürel mirasa yönelik farkındalık geliştirme konusunda Yeşilbursa (2011)'nin çalışması göze çarpmaktadır. Yeşilbursa (2011) ilköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde miras eğitiminin öğrencilerin kültürel mirasa karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisini incelediği çalışmasında

Sosyal Bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Gümüş ve Adanalı (2011) ise ortaöğretim öğrencilerinin tarihi ve kültürel mirasa yönelik tutum ve davranışlarını araştırdıkları çalışmalarında öğrencilerin tarihi ve kültürel mirasa yönelik tutum ve davranışlarının beklenen düzeyde olmakla birlikte ilgi ve beğeninin ötesine geçemediğini ortaya koymuşlardır. Bu araştırmada da Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında somut olmayan kültürel mirasa yönelik kazanım ve etkinlik örnekleri belirlenmiştir. Öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalık geliştirmelerinde bu kazanımların gerçekleşme düzeyi belirleyici rol oynamaktadır. Öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin duyarlılık kazanmaları, bu mirası gelecek nesillere aktarma konusunda sorumluluk hissetmeleri için eğitim programlarında yer alan kazanım ve etkinliklerin uygulamadaki işlerliği ayrı bir özen gerektirmektedir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak şu öneriler getirilebilir:

- Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinde somut olmayan kültürel mirasın eğitimine yönelik yeterliklerini ve görüşlerini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.
- İlköğretim okullarında Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında somut olmayan kültürel mirasa yönelik uygulamaların nasıl gerçekleştirildiğini ortaya koymayı amaçlayan araştırmalar desenlenebilir.
- Sosyal Bilgiler dersinde somut olmayan kültürel mirasla ilgili farkındalık oluşturmaya yönelik etkinlikler geliştirilerek uygulamaya dönük çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Artun, E. 2005. *Popüler Türk kültürünün dünya kültürlerine etki ve katkısı*. Uluslararası VI. Türk Kültürü Kongresi, Ankara, 16 Mart 2011 tarihinde <http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/50.php> adresinden alınmıştır.
- Bıyıklı, S. G. 2010. *Ders kitaplarında kültürel mirasın sunumu: Türkiye'deki 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki (1974-2009) görsellerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Koç Üniversitesi, İstanbul.

- Bölücek, B. 2008. *Sosyal bilgiler öğretiminde türkülerden yararlanmanın öğrencilerin akademik başarısına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çankaya, E. 2006. *Somut olmayan kültürel mirasın müzecilik bağlamında korunması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Çengelci, T. ve Selanik Ay, T. 2009. *Sosyal bilgiler dersinde kültürün öğretiminde sözlü tarihin kullanımı*. Atlanta: Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) 89. Yıllık Konferansı'nda poster bildiri olarak sunulan araştırma, 13-15 Kasım 2009.
- Çulha Özbaş, B. 2009. İlköğretim sosyal bilgiler derslerinde kültürel miras eğitimi. M. Safran. (Ed.). *Sosyal Bilgiler Eğitimi içinde* (ss.702-718). Ankara: Pegem Akademi.
- Darçın Şahin, İ. 2010. *Yerel kültür mirasının dijitalleştirilmesi ve halk kütüphaneleri: Yalova örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Deveci, H. 2009. Sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanma: öğretmen adaylarının kültür portfolyolarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (28), 1-19.
- Gülüm, K. ve Ulusoy, K. 2008. Sosyal bilgiler dersinde göç konusunun işlenişinde halk türkülerinin kullanılması (örnek bir çalışma). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (26), 112-127.
- Gümüş, N. ve Adanalı, R. 2011. Buca'da (İzmir) tarihi ve kültürel mirasa yönelik ortaöğretim öğrencilerinin tutum ve davranışları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 87-102.
- Güvenç, B. 2004. *Kültürün a b c'si*. (3. basım). İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Güvenç, B. 2005. *İnsan ve kültür*. (11. basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kolaç, E. 2009. Somut olmayan kültürel mirası koruma, bilinç ve duyarlılık oluşturmada Türkçe eğitiminin önemi. *Milli Folklor*, 21 (82), 19-31.
- Miles, M. B. and Huberman, M. A. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. London: Sage Publication.
- Milli Eğitim Bakanlığı. 2009. *İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı kılavuz kitabı (4-5. sınıflar)*. Ankara. Milli Eğitim

Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı websitesinden 10.02.2009 tarihinde alınmıştır.

- Milli Eğitim Bakanlığı. 2009. *İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı kılavuz kitabı (6-7. sınıflar)*. Ankara. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı websitesinden 10.02.2009 tarihinde alınmıştır.
- NCSS. 2002. *Curriculum standards for social studies: expectations of excellence*. Washington: DC:National Council for the Social Studies.
- Oğuz, Ö. 2008. Unesco ve insanlığın sözlü ve somut olmayan mirası başyapıtları. *Millî Folklor*, 20 (78), 5-11.
- Oğuz, Ö. 2009. Somut olmayan kültürel miras ve kültürel ifade çeşitliliği. *Millî Folklor*, 21 (82), 6-12.
- Özdoğan, M. 2007. Sunuş. A. K. Öz- S. Güner (Ed.). AB Kültürel Miras Mevzuatı ve Türkiye Projesi Avrupa Birliği Kültür Mevzuatı içinde (ss.16-40). *İstanbul: Kültürel Mirasın Dostları Derneği (KÜMİD) Yayınları*.
- Öztürk, C. 2009. Sosyal bilgiler: toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. C. Öztürk (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (ss.1-31). Ankara: Pegem Akademi.
- Safran, M. 2008. Sosyal bilgiler öğretimine bakış. B. Tay ve A. Öcal (Ed.).*Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (ss.1-19). Ankara: Pegem Akademi.
- Soldier, L. L. 2002. Making Anthropology a Part of the Elementary Social Studies Curriculum, *Meeting the Standards Social Studies Readings for K-6 Educators*.(Eds.: M. E. Haas & M. A. Laughlin). Washington, DC: National Council for the Social Studies, 12-14.
- Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi. 2005. M. Ö. Oğuz, Y. Özyay ve P. Tacar (Çev.). *Millî Folklor*. 65, 163-171.
- Uzun, S. 2010. *Gölgenin kahramanları Karagöz ve Hacivat ders uygulamaları*. (ss.141-148). I. İlköğretim Bölümleri Öğrenci Kongresi Bildiriler Kitabı. 6-8 Ekim 2010. Muş: Alparslan Üniversitesi.
- Yaşar, Ş. 2008. Sosyal bilgiler ve dünya vatandaşlığı. Ş. Yaşar (Ed.). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (ss.229-245). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Yeşilbursa, C. C. 2011. *Sosyal bilgilerde miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Başvuru: 22.11.2011

Yayına Kabul: 13.03.2012

